

SUMMARY

Zavrazhna E., Saltykova A. The analysis of the results of monitoring professional activity of graduates in Physics.

Nowadays the problem with the employment of the graduates of the higher education institutes is urgent in our society. The presence of degree does not guarantee demand in the labor market. A successful competent professional has the greatest chance of getting a job. Many leading countries maintain register of the graduates, which enables society to respond to changes in the labor market. Ukraine still has no single effective regulation mechanism of training and employment of the young professionals and database of the graduates that would make it possible to trace the problems and quickly respond to them.

The authors have monitored employment of the graduates on the example of Physics specialty at Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko in the period of time since the first graduation of 2006 to 2014. The results have been analyzed. The study has found that the majority of graduates (about 70 %) could use received education in their professional activities, while for others it was just a stepping stone in finding their place in the labor market. All graduates are employed.

Although not all graduates were able to realize themselves as physics (there are objective reasons related to the situation in the country, with a low demand for researchers (physicists), with little funding, including education and science in general), but they were in addition to knowledge, skills, public education, and even a new look at education, erudition, individual creativity, desire for independent search for knowledge and the need for their improvement, high culture. The years of study formed an inner need for self-learning, the requirement of time and today is the condition for the realization of personal potential. Man's ability to occur at a level adequate its claims, it depends on the involvement of an independent process of development of new knowledge.

Thus, it can be argued that one of the factors improving the quality of education is its relationship to the labor market and its fast response to changes that can ensure the implementation of a systematic analysis of monitoring of employment of the graduates.

It can be asserted that raising quality of education and assisting graduate in his self-realization as a professional require close interaction between education and the labor market.

Key words: monitoring, employment, the graduates, the youth, institution of higher education, labor market.

УДК 378:016

О. В. Земка

Професійно-педагогічний коледж
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

У статті обґрунтовано ефективність упровадження в навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій під час вивчення дисциплін економічного циклу «Економічна теорія», «Економіка виробництва» в педагогічному коледжі. Висвітлено питання застосування інноваційних методів, прийомів, форм роботи, зокрема запитально-відповідних співбесід; демонстрацій електронних, комп'ютерних презентацій та підготовки наукових доповідей студентів; проведення тест-рейтингів; методів «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Займи позицію», «Дошка запитань», «Пошук

цікавих запитань», «Обмін проблемами» та інших. Застосування рольової гри презентовано на прикладі практичного заняття «Підприємницька діяльність».

Ключові слова: *інноваційні педагогічні технології, економічні дисципліни, педагогічний коледж, інноваційні методи, прийоми, форми роботи, технології диференційного та проблемного навчання, інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивні технології, ігрові технології.*

Постановка проблеми. Виховання нової генерації в сучасному українському суспільстві реалізується в умовах економічної та політичної трансформації. Через це економічна освіта є необхідною умовою формування освіченої, ділової, соціально-адаптованої особистості, здатної заявити про себе у глобалізованому світі, що динамічно розвивається. Вітчизняна система освіти базується на традиційних підходах, що дісталися нам у спадщину від радянської методики навчання й виховання. Тому українські педагоги змушені розв'язувати дилему: з одного боку, високі вимоги до якості підготовки фахівців, з іншого, традиційні умови здійснення навчального процесу, зорієнтованого на відтворювальну діяльність, а не на розвиток критичного та творчого мислення, дослідницьких умінь і навичок, прагнення молоді до самостійного вирішення нестандартних життєвих ситуацій. Таким чином, однією з фундаментальних проблем освітньої системи є зміна консервативних підходів до навчально-виховної діяльності та існуючих стереотипів у педагогічній праці на інноваційні методи й форми.

Аналіз актуальних досліджень. Результати наукових досліджень із проблеми впровадження педагогічних технологій розкриваються в працях сучасних дослідників В. Безпалько, М. Бухаркіної, І. Дичківської, О. Грищенко, М. Кларіна, В. Курила, Є. Полат, Б. Лихачова, В. Монахова, Г. Селевка, О. Пометун та ін. Питання застосування інноваційних форм, методів і прийомів розглядаються такими науковцями, як О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, В. Трайнев, Н. Юсуфбекова та ін.

Мета статті полягає в розкритті особливостей використання інноваційних технологій у процесі вивчення дисциплін економічного циклу зі студентами педагогічного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Економічними знаннями повинна володіти кожна людина для того, щоб зрозуміти сутність подій і процесів, що відбуваються в господарській сфері нашої життєдіяльності. Рівень економічних знань та економічної культури громадян завжди були й залишаються важливим чинником економічного прогресу суспільства. Ринкові умови формують попит на фахівців глибоко та всесторонньо освічених, спроможних оперативно адаптуватися в нових умовах, творчо брати участь у соціально-економічних перетвореннях.

Якщо майбутні вчителі прагнуть бути успішними у справі формування всебічно розвиненої особистості учня, то мають поставити перед собою провідне завдання – не тільки отримати якісну освіту як певну суму знань, умінь і навичок, а головне – навчитися критично й конструктивно мислити,

уміти використовувати набутий освітній капітал для творчого розв'язання проблем, прийняття нестандартних і швидких рішень, повсякчас дбати про самоосвіту й саморозвиток.

Підготовка конкурентоспроможних фахівців, зокрема майбутніх педагогів, є однією з найвагоміших проблем нової освітньої стратегії. Сучасні науковці включають у систему дидактичних принципів принцип свідомості й активності в навчанні, адже традиційні умови здійснення навчально-виховного процесу нерідко формують у студентів стереотипи мислення, пасивність, формалізм у професійних діях.

З приводу цього видаються слушними ідеї видатних американських педагогів Гордона Драйдена і Джаннет Вос. На думку авторів світового бестселера «Революція в навчанні», існуючу модель педагогічної діяльності необхідно замінити на модель індивідуального підходу до навчання, що базується на принципах пізнавальної психології: навчання через самостійні відкриття, осмислення понять, активну участь у навчальному процесі й адекватну оцінку власних досягнень. Зарубіжні вчені стверджують, що для створення найефективнішої школи «варто знайти найкращі ідеї, які вже були втілені в життя, а далі застосувати ті, що найбільше відповідатимуть нашим потребам» [2, 89].

«Енциклопедія освіти» трактує педагогічні інновації як процес творення, запровадження й поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій для розв'язання тих педагогічних проблем, що до цього розв'язувалися по-іншому [4, 338]. За І. М. Дичківською, інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, що ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [3, 9].

Інноваційні введення передбачають комплексні зміни в постановці цілей, визначенні змісту, застосуванні форм і методів навчання й виховання, а також в організації двосторонньої взаємодії педагога та вихованця, що складає передовий досвід окремих учителів і колективів однодумців та часто втілюється в педагогічні інноваційні технології.

Інноваційна педагогічна технологія – цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів [3, 338].

Застосування в педагогічній практиці інноваційної технології як принципово нової сукупності форм, методів, засобів навчання, виховання й управління сприяє розвитку пізнавальної активності учнів і студентів, формуванню в них творчих навичок і здібностей, орієнтує на самостійне здобуття освіти з використанням сучасних технологій учіння. Важливою рисою нових

технологій О. А. Грищенко вважає їх інтенсифікацію, що виявляється у прискореному способі оволодіння студентами науковою інформацією [1, 20].

Під час викладання дисциплін економічного циклу застосовуються різні види інноваційних технологій, зокрема технології диференційного та проблемного навчання, інформаційно-комунікаційні, інтерактивні, ігрові технології тощо.

До нетрадиційних форм проведення занять у педагогічному коледжі можна віднести інтегровані заняття, які сприяють отриманню студентами більш глибокої та розгорнутої інформації про явища і процеси, що вивчаються. Бінарні заняття створюють сприятливі умови для співпраці, стимулюють пізнавальну активність студентів, пробуджують інтерес до теми, спонукають до встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Так, під час вивчення тем з економічної теорії «Зародження й розвиток економічних знань», «Виникнення грошей, їхня сутність і функції» доцільно поєднувати матеріал з економіки та історії, а у процесі формування понять про сутність та основні елементи виробництва, світове господарство й міжнародні економічні відносини варто залучити викладача географії.

Викладачі обох дисциплін мають ретельно продумати структуру бінарного заняття, що може проводитись як у формі лекції, так і у формі практичного заняття. Упродовж заняття студенти не тільки розширюють свій кругозір через опанування новими знаннями, а й розвивають уміння робити висновки, аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати.

Під час проведення лекцій з економічної теорії, економіки виробництва доцільно запроваджувати такі види робіт, як запитально-відповідні співбесіди протягом заняття; демонстрація коротких, підготовлених самостійно або під керівництвом викладача, презентацій і доповідей студентів, що розкривали б одне з питань, поставлених у лекції; проведення коротких тест-рейтингів на 5–10 хвилин. На етапі контролю значне місце посідають розроблені електронні тести, що серйозно підвищують об'єктивність, оперативність і масовість проведення моніторингу з дисципліни.

Досягненню мети розвивального навчання якнайкраще сприяють інтерактивні методи, сутність яких, насамперед, полягає в тому, що навчально-виховний процес відбувається шляхом інтегрованої взаємодії всіх суб'єктів навчання, причому пріоритетність віддається активності студентів, які можуть виконувати ролі консультанта, організатора й керівника діяльності одноступеневих груп.

На практичних заняттях студенти під час обговорень мають вирішувати економічні проблеми на основі власних самостійних напрацювань, суджень, а не просто відтворювати матеріал, прочитаний у лекціях. При цьому ефективним буде використання інноваційних методів і прийомів, направлених на генерацію ідей і думок з приводу означеної проблеми, таких

як «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Займи позицію», «Незакінчене речення», «Продовж думку».

Ефективним методом активізації пізнавальної діяльності студентів є дискусія, що покликана розглянути соціально-економічну проблему під різними кутами зору та сформулювати об'єктивний погляд під час її розв'язання. Продуктивності в ході полеміки на заняттях з економічної теорії, економіки виробництва можна досягти лише в тому випадку, коли студенти озброєні достатнім запасом знань із даної теми, упевнено оперують економічними законами, поняттями й категоріями. Різноманітні форми дискусії – «круглий стіл», «засідання експертної групи», форум, симпозіум, дебати – однаково успішно можна впроваджувати й на практичних роботах, і в позаурочний час для закріплення та поглиблення вивченого матеріалу.

На етапі актуалізації та мотивації навчальної діяльності використовуємо метод «Знаємо – хочемо дізнатися – дізналися». У процесі роботи викладач спочатку просить студентів подумати над тим, що вони вже знають з теми цього заняття, поставити запитання до цієї теми та знайти відповідь на ці запитання. При цьому ключовими питаннями будуть: «Що знаємо?», «Про що хочемо дізнатися?», «Про що дізналися?». Мета методу «Дошка запитань» полягає в тому, щоб студенти могли записати будь-які свої запитання, що виникають у них під час обговорення певної економічної проблеми, на дошці. Протягом заняття студенти опрацьовують частину інформації самостійно за власним вибором чи дорученням викладача, виконують інші завдання. Складений перелік запитань може стати матеріалом для підведення підсумку заняття.

Використовуючи метод «Асоціативний куш», педагог визначає тему, над якою проводитиметься робота, а студенти згадують усе, що вони знають із цієї теми. «Пошук цікавих запитань» полягає в тому, що після ознайомлення з темою, що вивчатиметься, викладач пропонує записати на дошці запитання, на які б студенти хотіли знайти відповідь. Колективно визначаються найбільш цікаві з них. Саме ці запитання стають основою вивчення нового матеріалу. Метод кооперативного навчання «Обмін проблемами» вимагає того, щоб студенти знайшли важливе запитання з досліджуваної теми й потім на його основі сформулювали певну проблему, яку має розв'язати інша група.

Уникнути шаблонності заняття та урізноманітнити його допомагають різні варіанти роботи з кросвордом, серед яких заповнення порожніх клітинок відповідями на запитання, визначення ключового слова, формулювання запитань до слів у заповненому кросворді, самостійне створення кросвордів із вивчених економічних понять і категорій.

Особливе місце серед активних методів, що використовуються під час вивчення дисциплін економічного циклу, посідає ділова гра. Важко переоцінити її роль у процесах інтенсивного обміну ідеями й думками,

активізації розумової діяльності, розвитку творчого потенціалу студентів, формуванні самостійності та відповідальності, зміцненні зв'язків «студент – викладач» і «студент – студент».

Наведемо приклад застосування рольової гри на практичному занятті «Підприємницька діяльність». Експертна комісія може обиратися як із викладачів соціально-економічних дисциплін, так і зі студентів старших курсів. Група ділиться на 3 команди, розподіляються ролі, обираються капітани.

Частину завдань активні учасники отримують заздалегідь. Колективно члени команди мають вирішити, яким видом підприємницької діяльності буде займатися їхня фірма, на якій продукції спеціалізуватиметься, придумати назву підприємству, визначити форму власності, оформити звіт у вигляді комп'ютерної презентації. Індивідуальні завдання виконуються відповідно до розподілених ролей. Так, директор підприємства має визначити його місію, окреслити головні цілі. Маркетологи характеризують продукцію, що буде випускатися (товар чи послуга, чи існують товари-замінники та комплементарні товари, чи відноситься до товарів Гіффена), досліджують ринок збуту (визначають вид ринку за територіальним охопленням та об'єктами купівлі-продажу, конкуруючі фірми). Бухгалтер характеризує витрати підприємства, розподіляючи їх на постійні та змінні. Капітани завчасно інформують викладача про види продукції, що будуть випускати їхні підприємства. На основі отриманих даних педагог готує задачі та завдання командам.

Розпочинається заняття представленням команд експертам і суперникам. Проведення міні-вікторини дасть змогу закріпити й перевірити набуті студентами знання. Наступний етап – демонстрація підготовлених презентацій. Далі команди виконують завдання від викладача. Розв'язуючи першу задачу, «підприємці» повинні визначити еластичність попиту на їхні товари, застосовуючи закон попиту, зробити висновки щодо реакції покупців при коливаннях ціни на дану продукцію. Наступна задача – на визначення параметрів ринкової рівноваги й аналіз ситуації, коли рівноважна ціна на ринку змінюється під впливом певних чинників. У третій задачі студенти мають розподілити вказані витрати на постійні та змінні, визначити точку беззбитковості та обсяги виробництва, за яких підприємство буде отримувати прибуток. На заключному етапі заняття експертна комісія підводить підсумки, пропонує викладачеві оцінки та відзначає кращих учасників.

Таким чином, імітуючи ділову діяльність, рольова гра пробуджує інтерес до теми, сприяє підвищенню навчально-пізнавальної активності, поглибленню знань, формує діловий стиль спілкування, навички групової роботи.

Заслугує на увагу той факт, що успіх упровадження багатьох названих напрямів діяльності залежить від інформатизації навчального процесу. Важливо, щоб студенти мали можливість вести пошук в Інтернеті; отримувати через Інтернет завдання від викладача та його коментарі щодо їх виконання, консультації; обмінюватися інформацією з іншими студентами та отримувати

всі необхідні повідомлення щодо навчального процесу; виконувати через Інтернет спільні навчальні проекти зі студентами свого й інших навчальних закладів. Виконання цієї умови є запорукою справжньої навчальної автономії, успішного кооперативного навчання, реальної індивідуалізації навчального процесу, його інтенсифікації та активізації, повноцінного впровадження інноваційного підходу.

Висновки. Перехідні процеси реформування економічної системи України з командно-адміністративної в ринкову потребують підготовки нового покоління фахівців, насамперед педагогів, які володіють не тільки знаннями сучасної ринкової економіки, а вміють критично мислити, аналізувати й перетворювати інформацію, оперуючи фактами, висловлювати власні судження, швидко приймати правильні рішення. Без формування таких компетенцій неможливо підготувати не тільки кваліфікованого педагога, а й взагалі сучасно освічену особистість. Цими вимогами сьогодення зумовлена підвищена увага викладачів економічних дисциплін педагогічних коледжів до інноваційних технологій навчання, зокрема технологій диференційного та проблемного навчання, інформаційно-комунікаційних, інтерактивних, ігрових та ін., що включають різноманітні форми, методи та прийоми навчання.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо в розробці методики використання інноваційних технологій під час вивчення дисциплін економічного циклу, навчальних і педагогічних практик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грищенко О. А. Вплив інноваційних технологій на розвиток педагогічної майстерності вчителя / О. А. Грищенко // Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти : монографія. – К., 2003. – С. 178–201.
2. Драйден Г. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос ; перекл. з акта. М. Олійник. – Львів : Літопис, 2005. – 542 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 325 с.
4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень – К. : Юрінком Інтер, 2008 – 1040 с.
5. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования / М. В. Кларин. – Рига : Эксперимент, 1995. – 176 с.
6. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
7. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учебное пособие / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина и др. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 219 с.
8. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
9. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі : навч. посіб. / за ред. М. В. Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової. – К. : КНЕУ, 2007. – 184 с.
10. Селевко Г. К. Альтернативные педагогические технологии / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с.

РЕЗЮМЕ

Земка О. В. Использование инновационных технологий во время изучения дисциплин экономического цикла в условиях педагогического колледжа.

В статье обоснована эффективность внедрения в учебно-воспитательный процесс инновационных педагогических технологий во время изучения дисциплин экономического цикла «Экономическая теория», «Экономика производства» в педагогическом колледже. Отражен вопрос использования инновационных методов, приемов, форм работы, в частности собеседования; демонстрации электронных, компьютерных презентаций и подготовки научных докладов студентов; проведения тест-рейтингов; методов «Микрофон», «Мозговой штурм», «Займи позицию», «Доска вопросов», «Поиск интересных вопросов», «Обмен проблемами» и других. Применение ролевой игры рассмотрено на примере практического занятия «Предпринимательская деятельность».

Ключевые слова: инновационные педагогические технологии, экономические дисциплины, педагогический колледж, инновационные методы, приемы, формы работы, технологии дифференциального и проблемного обучения, информационно-коммуникационные технологии, интерактивные технологии, игровые технологии.

SUMMARY

Zemka O. Using innovative technologies during the study subjects of the economic cycle in the conditions of pedagogical college.

The problem of increasing relevance preparation of the new generation teachers, having strong economic knowledge that can quickly navigate according to the flexible market conditions and actively participate in the socio-economic transformation is examined in the article. It is noted that the current level professionals must not only have a certain amount of knowledge and skills, but also be able to freely navigate in the economic environment, critically interpretate and transform the information, to be proactive, to strive for self-education and self-improvement. It is emphasized that the formation of thinking, advanced, creative personality is complicated by the traditional conditions and approaches to learning activities. The effectiveness of the innovative educational technologies implementation to the educational process during the study subjects of the economic cycle «Economics theory», «Economics of production» in Teachers College is proved. The questions of the use of innovative methods, forms of work is highlighted, including such as integrated classes; a questioningly-appropriate interview; demonstration of electronic, computer presentations and science reports of students; test ratings; methods «Microphone», «Brainstorm», «Take a Position», «Unfinished sentence», «Continue an opinion», «We know – we want to know – we know», «Board of Questions», «Associative bush», «Searching the interesting questions», «Sharing the problems» and others; various forms of discussion – «round table», «meeting of the expert group», forums, symposia, debates.

The use of the role-play game is presented as an example of the practical lesson «Business activity». Such sessions are preceded by the thorough training of the students: they decide what type of business will be engaged in their firm, which specialize products, coming up with the name of the company, determine the form of an ownership and issue a report in the form of computer presentations. The individual tasks are performed in accordance with the distributed roles. The role-playing game starts in the class with the representations of the experts and rivals. Simulating business activities the role-playing game awakens the interest in the subject classes, enhances teaching and learning activities, deepening knowledge, forming business style communication, teamwork skills.

It is necessary to emphasize the importance of mobile students navigate the flow of scientific information via the Internet; find, analyze, structure and highlight the main in economic writings, analytical reports, etc; perform the students' teaching and research projects.

Key words: *innovative pedagogical technologies, economic disciplines, pedagogical college, innovative methods, receptions, forms of work, a technology of differential and problem studies, information and communication technologies, interactive technologies, playing technologies.*